De blauwe draad opgepakt: een aanzet tot nieuwe liberale politiek

Norbert Klein

Norbert Klein, De blauwe draad opgepakt: een aanzet tot nieuwe liberale politiek. Hoevelaken: VanBijenGelders (ISBN 90-9018496-1), ? 12.

De auteur is de belangrijkste animator van de progressief-liberale VVD-discussiegroep VBGC (Verantwoordelijk, Betrokken, Gelijkwaardig, Constitutioneel)(zie www.liberalen.info onder Links op deze site). Hij vindt dat zijn partij sinds de verkiezingsnederlaag van 2002 en het matige herstel in 2003 in verwarring is: zij is de draad kwijt. De liberale koers is omgeslagen naar een rechts-conservatief, utilitaristisch beleid met liberale erupties. De VVD als debatpartij dreigt te verzanden in commissies en projectgroepen.

Het verouderde beeld uit de vorige eeuw, waarin liberalen stonden tegenover christendemocraten en sociaaldemocraten, is niet langer geldig. Met uitzondering van de SGP en de SP zijn de huidige politieke partijen feitelijk allemaal liberale partijen geworden. Dit verklaart ook de algehele politieke desoriëntatie. Zij kan volgens de auteur worden overwonnen wanneer liberalen kiezen voor een duidelijker evenwicht tussen markt, overheid en civil society, waarbij geen van deze drie ?machten? de overhand krijgt of het laatste woord heeft.

Aan de hand van bijdragen van conservatief-liberalen als van Aartsen, Zalm en Van Baalen laat de auteur zien hoe de VVD haar blauwe draad is kwijtgeraakt. De quasi-fortuynistische politiek van de VVD blijkt een logisch gevolg te zijn van de opmars van populistische opportunisten in de VVD. In plaats van Wilders rechts te laten liggen, poogt de VVD-fractie deze concurrent zo veel mogelijk wind uit de zeilen te nemen.

De auteur geeft daartegenover enkele aanzetten voor een nieuwe liberale politiek. Liberalen moeten op de bres blijven staan voor artikel 23 van de Grondwet en het openbaar onderwijs omvormen tot een zelfstandige, openbaar toegankelijke voorziening. Zij moeten kiezen voor een publiek omroepbestel dat gelegitimeerd

wordt door omroepverenigingen. Zij moeten een duurzame samenleving stimuleren, onder andere door een actief overheidsbeleid m.b.t. maatschappelijk verantwoord ondernemen. Liberalen moeten mensen daadwerkelijk uitzicht bieden op eigen woningbezit. Ook moeten zij pleiten voor een sociaal basisinkomen, want de sociale zekerheid vormt de basis voor ons aller bestaan.

De Eerste Kamer, waar Thorbecke al geen nut in zag, kan worden afgeschaft. Door de komst van de Europese Unie en de grootschalige gemeentelijke herindelingen vervalt ook de noodzaak van het instandhouden van de provincies. Een kiezer moet volksvertegenwoordigers kiezen en geen partijslaven. De rol van de politieke partijen moet dan ook door wijziging van het kiesstelsel worden geminimaliseerd. De auteur vindt echter dat rechtstreeks gekozen ambtsdragers zoals een burgemeester of een minister-president al snel oncontroleerbaar worden en daarom door liberalen moeten worden afgewezen.

De vraag is hoe dit alles zich verhoudt tot het recent gepresenteerde Liberaal Manifest van de VVD. In Trouw van 4 maart j.l. spreekt de auteur zich hierover uit. Hij vindt dat dit stuk beter een Conservatief-Liberaal Manifest kan heten, omdat het op hoofdpunten strijdig is met een authentiek liberalisme. Hij maakt bezwaar tegen het leidende idee van de sterke staat als hoeder van de samenleving, die vooral op veiligheid is gericht. Hij keert zich tegen de harde aanpak van het vreemdelingenvraagstuk, en bestrijdt de noodzaak om de vrijheden van onderwijs, meningsuiting en godsdienst ondergeschikt te maken aan artikel 1 over gelijke behandeling en non-discriminatie. Liberalen zijn alle grondrechten even lief. De scheiding tussen kerk en staat moet niet eenzijdig worden uitgelegd, zodat de staat zich wél mag bemoeien met de kerken maar omgekeerd niet.

Al met al bevat het boek een goed overzicht van de sociaal-liberale positie binnen de VVD. Als de auteur gelijk heeft met zijn notie van een conservatief-liberale, fortuynistische drift is het echter de vraag hoe lang deze positie zich nog binnen die partij zal kunnen handhaven. Misschien moet deze blauwe draad worden samengesponnen met de rode draden van een meer progressieve politieke combinatie.

D.P.